

Områdesnämnden för humanvetenskap

Yvonne Svanström
Vicerektor

Kulturdepartementet
Regeringskansliet

Handläggare:
Karolina Alveryd

Yttrande över remiss: Innehållsvillkor för public service på internet – och ordningen för beslut vid förhandsprövning (SOU 2022:5)

Områdesnämnden för humanvetenskap har ombetts att till Kulturdepartementet inkomma med synpunkter på remiss av betänkandet *Innehållsvillkor för public service på internet – och ordningen för beslut vid förhandsprövning (SOU 2022:5)*. Betänkandet har remitterats till Juridiska fakulteten och Humanistiska fakulteten. Synpunkter har inkommit från Juridiska fakulteten och redovisas i bifogad bilaga, som utgör områdesnämndens svar.

Yvonne Svanström

Karolina Alveryd

Juridiska fakultetskansliet

Områdesnämnden för humanvetenskap

Remiss: Innehållsvillkor för public service på internet – och ordningen för beslut vid förhandsprövning (SOU 2022:5)

Stockholms universitet har anmodats att yttra sig över ovan angivna betänkande, givet av den särskilde utredaren, kammarrättsrådet Ann-Jeanette Eriksson, inom ramen för Utredningen om innehållsvillkor på internet för public service. Juridiska fakultetsnämnden får därför anföra det följande.

Juridiska fakultetsnämnden tillstyrker merparten av de förslag som betänkandet innehåller men anför avvikande mening i några hänseenden eller vill på särskilt sätt kommentera vissa spörsmål såsom framgår av det nedanstående, varvid betänkandets numrering används.

4.5.2 Förslag: Radio- och tv-lagen bör ändras på så sätt att krav på beriktigande gäller även för uppgifter som förekommit i ett tv-program i en sändning eller ett tillhandahållande genom tråd som inte är reklam och där verksamheten finansieras med public service-avgift. Regeringen får besluta att villkor om beriktigande ska gälla för sändningar av ljudradioprogram och tillhandahållanden av beställradio genom tråd där verksamheten finansieras med public serviceavgift.

Under förutsättning att hela publiceringen i beställ-tv kan omfattas vid prövningen om uppfyllande av krav på beriktigande, tillstyrker Juridiska fakultetsnämnden utredningens förslag och framhåller att information i text i anslutning till programmet i fråga är den mest lämpliga metoden för att på ett transparent sätt upplysa allmänheten om att programmet har beriktigats och på vilket sätt. Detta torde också vara vad som redan utvecklats i branschen för såväl etermedier som press.

Om den föreslagna regleringen däremot inte ger Granskningsnämnden möjlighet att pröva hela publiceringen, såväl video som text, så bör förslaget inte genomföras. En reglering som enbart omfattar video och som inte beaktar text i anslutning därtill skulle sannolikt utgöra en begränsning av ett programbolags publicistik. Det bör noteras att utredningen konstaterat att ”ett villkor som skulle innebära förändringar i public serviceföretagens verksamhet inte kan anses som lämpligt att ställa upp” (s. 94). Förslaget bör koordineras till att bli verksamt år 2026 för såväl programbolagen som Granskningsnämnden.

4.5.4 Bedömning: Någon ändring i granskningsnämnden för radio och tv:s uppdrag krävs inte för att nämnden i efterhand ska kunna granska om public service-innehåll

Juridiska fakultetsnämnden

på internet uppfyller de programrelaterade villkor som ställts upp enligt bestämmelser i radio- och tv-lagen.

Förslag: Förordningen med instruktion för Myndigheten för press, radio och tv ändras på så sätt att en anmälan till granskningsnämnden för radio och tv som avser ett program som tillhandahållits i beställradio eller beställ-tv och där villkor gäller enligt beslut av regeringen ska göras inom tre månader från att tillhandahållandet inletts.

Juridiska fakultetsnämnden delar utredningens bedömning att det inte krävs en ändring av Granskningsnämndens uppdrag och tillstyrker utredningens förslag om att anmälan ska ha gjorts inom tre månader från att tillhandahållandet inletts för villkor som gäller enligt beslut av regeringen. Detta ligger i linje med dagens system för anmälningar till Granskningsnämnden och Medieombudsmannen. Överlag bör anmälningar prövas utifrån det sammanhang i vilket programmet har publicerats. Anmälningar bör dock inte godtas retroaktivt utan bör endast kunna göras beträffande program som publicerats efter det att villkor för onlineinnehåll har börjat gälla.

4.5.5 Förslag. Vid överträdelse av innehållsvillkor för verksamhet på internet bör granskningsnämnden för radio och tv kunna besluta om sanktioner i form av offentliggörande och särskild avgift.

Juridiska fakultetsnämnden tillstyrker förslaget i dess huvudsak, men vill ge uppmärksamhet åt att i den digitala miljön uppstår ofta nya förutsättningar för var och hur ett offentliggörande kan ske. Det kan knappast anses självklart hur ett offentliggörande av nämndens beslut ska göras ”på ett lämpligt sätt” (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen). Tillämpningar kan komma att förändras över tid. Det kan antas att tillhandahållande inte nödvändigtvis innebär att ett program får en större spridning, något som därför inte i sig motiverar en högre särskild avgift.

4.5.6 Bedömning: De villkor som föreslås gälla även för sändningar och tillhandahållanden på internet bör omfattas av granskningsnämndens årliga uppföljning av public service-uppdraget under innevarande tillståndsperiod.

Juridiska fakultetsnämnden tillstyrker förslaget och framhåller att skyldigheten att redovisa hur uppdraget har fullgjorts enligt medelsvillkoren är naturligt och också omfattar eventuella nya krav som ställs med stöd av radio- och tv-lagen, något som bör gälla från tidpunkten för regeringens beslut, inte för tid före sådant beslut.

4.6. En övergång till ett mer teknikneutralt public service-uppdrag.

Förändringar i lag och själva uppdragsdokumentets form måste i grunden värna om och tämligen självfallet stärka programföretagens oberoende ställning ytterligare. En ny lag och ett nytt uppdragsdokument måste bygga på de principer som gäller idag och som stärker oberoendet för svensk public service. Det handlar om att uppdraget ges för en bestämd tidsperiod, att sådana villkor som kan ställas upp slås fast i lag och att programbolagen ska godkänna de programrelaterade villkoren. Vidare bör villkoren erbjuda flexibilitet till en anpassning till publikens medieanvändning och således inte utöka en detaljreglering.

Åtskilliga formuleringar i sändningstillstånd och medelsvillkor är redan teknikneutrala och kan flyttas över till nya uppdragsdokument, medan andra villkor kan behöva anpassas för ändamålet. Radio och tv i allmänhetens tjänst har ett stort värde i ett demokratiskt samhälle, varför en framtida reglering bör värna verksamheternas oberoende, legitimitet och relevans samt dessas unika roll i medielandskapet.

I tekniskt hänseende får det anses vara av stor vikt, för att programbolagen ska kunna erbjuda allmänheten goda och attraktiva multimediala tjänster, att de förmår inkludera såväl rörlig bild linjärt såväl som genom catch-up och som VOD, liksom text, stillbilder och grafik. Juridiska fakultetsnämnden vill därför understryka, såsom utredningen också gör, att public service-uppdraget fullgörs fullt ut teknikneutralt. Följaktligen bör bolagens uppdrag förutsätta att alla villkor som idag begränsar ett programbolags möjligheter att utföra uppdraget på det mest effektiva och ändamålsenliga sättet tas bort.

Utredningen behandlar dock dessa frågor endast översiktligt. Det teknikneutrala uppdraget bör dock komma att formuleras genom bestämmelser i lag och då kombineras med normer som tydligt formulerar uppdraget och programbolagens oberoende relativt staten och andra institutioner i samhället. Juridiska fakultetsnämnden vill, som sagt, understryka behovet av ett teknikneutralt uppdrag utan alltför detaljerade villkor i en rad olika dokument.

5.6 Förslag: Myndigheten för press, radio och tv bör fatta beslut vid en förhandsprövning. Beslutet bör kunna överklagas i domstol.

Detta är en principiellt mycket betydande fråga. Förhandsprövning av programinnehåll strider i princip mot YGL:s förbud mot hindrande åtgärder i 1 kap 11 § samt skyddet för den redaktionella friheten och kan även innebära ett ingrepp i den grundlagsfästa etableringsfriheten. Även om tjänsten ska inriktas på tjänsters utformning och teknik så går det knappast att pröva tjänsten utan att pröva vilket *innehåll* som ska ingå i den. Innehållet är onekligen centralt för frågan om vilket värde tjänsten har för allmänheten och samhället i stort. Just en sådan prövning av innehållet strider enligt Juridiska fakultetsnämndens mening mot YGL:s förbud mot hindrande åtgärder.

Riksdagen fattar beslut om public service-bolagens uppdrag. Genom nu föreslagen förhandsprövningen får en annan instans rätt att tolka public serviceuppdragets innebörd. Därmed kringgås riksdagen och man inför dessutom en möjlighet att i praktiken påverka uppdraget under pågående period för sändningstillstånd. Grundtanken är ju att det inte ska gå att under pågående period påverka uppdraget, i vart fall inte negativt. Förhandsprövning kringskar således riksdagen och dess beslut att uppdraget ska beslutas av riksdagen samt att regeringen ska utfärda sändningstillstånd och medelsvillkor med utgångspunkt i riksdagens beslut.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jessika van der Sluijs. Yttrandet har beretts av professor emeritus Jan Rosén. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jessika van der Sluijs

Karolina Alveryd